

BROG (78) *sb m*

bróg, brog-.

sg N bróg (8). ◇ *G* broga (8) *ZapWar* (5), *KochPieś*, *GostGosp* (2), brogu (5) *RejZwierc* (2), *PaxLiz*, *KlonWor* (2). ◇ *A* bróg (11). ◇ *I* brogi(e)m (4). ◇ *L* brogu (8). ◇ *pl N* brogi (5). ◇ *G* brogów (10); -ów (1), -(o)w (9). ◇ *A* brogi (10). ◇ *I* brogami (3). ◇ *L* brogach (4), brodzech (2); -ach *ReszPrz* (2); -ech *ZapWar*; -ach : -ech *GostGosp* (2 : 1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Pomieszczenie na siano lub zboże, składające się z ruchomego daszka i czterech drągów; stodoła, szopa; *foenile Mącz*; *nubilarium Cn* (76) : Culmen, Połzicie/ też Chochoł ná brogu/ y ná ynřzich rzeczách wierzch. *Mącz* 71b, 313d; *BielSat Hv*; Bá wierzę iżeś dołożył/ Ale nie w brog w miecheś włożył *RejZwierc* 234v, 31, 66v, 106v [2 r.], 109v [2 r.], 234v [3 r.]; V mnie w brogu/ w fkrzyncie sítawa: Tym wřzyftkięgo niedořtawa. *KochMRot* B2; Brogi ná źiemi nigdy leżeć nie máią kiedy ie wymłocą/ áni lie máią przechylác náłożone: bo brożyny miąźłze máią bydź. *GostGosp* 48, 18 [2 r.], 32, 48 [7 r.], 80, 82, 158; [*Panna*] Rádá z wielkim wefelem/ iż fwego dořtálá/ Ták iż choćiay podwieczor/ k řlubu námawiálá. Alec pono do brogu z nią zbładźi/ mniemáiąc By do Kořćiołá weszli/ z ćiemnořci nie znáiąc. *PaxLiz* E3v; Gdy zwieźie w brogi/ á z nowu zász wřieie/ Drugiego źniwá vcźciwe nádźieie. *KlonFlis* D3.

W charakterystycznych połączeniach: budować brogi, kłaść w brogi (2), (roz)stawiać (2), układać (układanie w) brogi (4).

Szereg: »stodoła, (i) brog, boisko; brog albo stodoła« (2 : 1): Drugiemu z mnieyřzych řtanow grzmi we řbie komorá/ Stodołá/ brog/ boiřko/ zász ćiáną oborá. *RejWiz* 12; *Foenile*, Bróg albo řtodoła gdzie řiáno řklád[á]yá Siennicá moźe być zwána. *Mącz* 133a; *CiekPotr* A2v.

W przén (7) : Oczko 26v; kto ma w domu Swoy chleb/ [...] Moźe nie pływác/ porwan Neptun Bogu/ Gdy Ceres w brogu. *KlonFlis* D3; *ZbylPrzyg* A4.

Zwrot: »żywić się niskim brogiem« (1): Nie řzembrze/ nie řwárzy řię y z źiemią y z Bogiem: Żywi řię nieboraczek bárzo niřkim brogiem. *KlonWor* 78.

Szereg: »stodoła, (i) brog« (3): ZapWar 1549 nr 2680; Czymźe dźiatki wychowálř/ obaczźe řie młody/ Kiedy máło w řtodole/ y w brogu vrody. BielSat D4 [idem] BielRozm 31.

a. *Zboźe lub siano ułożone w brogu; stóg, sterta; capeta Mymer¹, BartBydg; acervus Mącz, Cn (29) : Mymer¹ 16; BartBydg 22b; anym pobrala broga zytha y broga owszv ZapWar 1532 nr 2398, 1504 nr 1920, 1531 nr 2540, 1532 nr 2398, 1537 nr 2575, [1544] nr 2586 (10);* gdje nye tylko pyenyądze řá/ ále też y gumná nápráwyone y náłáďzone brogámi řtoyá. *GliczKsiąź* M5; Kto řpráwuie źiemię řwoię/ wyniefie wyřoko brog zboźa *Leop Eccli* 20/30; *RejZwierz* 125v; zbito thák wiele ludzi áź leźeli pod mury iáko brogi řiáná *BielKron* 250, 378; *Acervus*, Stóg/ álbo bróg. *Mącz* 2c, 133a; A kiedy z polá zbierzemy/ Tám dopięro odpoczniemy/ Dołóżywřzy zwierzchem brogá *KochSob* 63; Kędy żyto álbo iákie zboźe młocą z řzopy/ tedy kiedy pocźętego brogá nie domłocą/ ořtátek ma do řtodoły zamczyřtey znořić/ zliczywřzy kopy wiele zořtáło. *GostGosp* 52; *KmitaSpit* A2v; *GosřCast* 17; *KlonFlis* Cv; A gdy nie ma Diety/ wleźie gdje do brogu: Leźy trzy dni/ trzy nocy: iákoby w pořogu. *KlonWor* 34, 35.

W utartej formule życzenia (2): A by mu miły Bog dał/ Na to lato. Aby fie mu waliło/ Kopa na kopę. Brog na brog/ Stodoła na łtodołę. *LudWieś* A3.

W charakterystycznych połączeniach: brog owsa, siana (2), zboża, żyta (9); sienny brog; siano w brodzech; burzyć brogi; dołożyć, domłocić brogu; wleźć do brogu.

Przysłowia: Bo lepszy brog niżli łnop gdy tám inych wiele *RejWiz* 54.

Day kokofzom brog żytá/ przedsię będą grzebły. *BielRozm* 25.

b. *Pogardliwie w pismach polemicznych katolików o zborze protestanckim (4) :* Drugi Bog/ drugi káplán/ drugi ołtarz być nie może. Gdziekolwiek kto inłzy po niewiem iákich Brogách/ łtógách/ dworách/ álbo Gáiách zgromadza y buduie okrom kościoła połpolitego/ nie zgromadza ále rołprałzá/ świętokraydźcą ieft *ReszPrz* 108; Drugi powiáda iż tá wiárá [*katolicka*] nie po brogách/ áni po łtógách/ ani po dworách fie tuła/ ále łiedźi na łtolicy iedności. *ReszPrz* 111; *ReszList* 191.

Szereg: »pokátna boźnica i brog«: Niechayże fie tedy káždy bączny á z rozrywką człowiek przypátrzy/ zá ktorą łtroną iść woli/ iefli zá powłzechnym Kościołem/ álbo zá pokátnymi boźnicámi y Brogámi: iefli zá Apołtołámi/ iefli zá Apołtátámi *ReszPrz* 53.

2. *Gatunek sieci na ptaki stawianej na kształt brogu (2) :*

Zwroty: »brogiem łowić«: á on fie iął brogiem wron łowić *RejZwierc* 274.

»ćwiczyć się około brogow«: A ten dla kábatá rok przy wrzędniku mułiał miełzkáć/ áż ociec przyechawłzy toż mu iny łprałwił/ á pan młody fie ćwiczý około brogow z wronámi. *RejZwierc* 274v.

Synonimy: **1.** *siennica, stodoła, szopa; a. gromada, kupa, stog; b. boźnica.*

Cf BARG